

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

49. ÉVFOLYAM

1983. OKTÓBER

4-5. SZÁM

A LUTHER-JUBILEUM VILÁGVISSZHANGJA

Egy amerikai lap szerint: "aki 1983-ban nem tudja, hogy Luther 500 éve, november 10-én született, az igazán tájékozatlan".

Csakugyan, a jubileumi évvel kapcsolatos események olyan áradata zúdult ránk, hogy egyszerű felsorolásuk is egész könyvet töltené meg. Magától értetődő, hogy az egyház ünnepel, de meglepő, hogy a "világ", a "közvélemény" milyen mértékben

járt: némely gyülekezet külön e célra rendezett ebédet is ünnepelt, ahol ételkülönlegességeket szolgáltak fel a Reformátor tiszteletére, nem feledkezvén meg a születésnap tортákról, meg a "Luther-burger" elnevezésű kolbász-szendvicsekről sem.

Sok gyülekezet kiállítást is rendezett. Igen értékes volt például a clevelandi Szent Tamás egyházé, melynek pástora, Bernhardt Béla magyar ev. lelkész hangyszorgalommal gyűjtött anyagot, sokat magyar for-

rásból, ill. magyar vonatkozással. A 16. századtól a jelenig terjedő anyag magában foglal könyveket, Bibliákat, kéziratokat, térképeket, plakátokat, fényképeket, érmekeket, bélyegeket, stb. Más gyülekezetekben színdarabokat adtak elő, vagy Lutherről szóló filmeket vetítettek. Volt Luther-ének fesztivál, zenekari- és orgonahangverseny is bőven. Az egyik orgonahangversenyen a mű-

foglalkozott Luther Mártonnal és a reformációval.

462 éve a római egyház kiközösítette az ágostonrendi szerzetest. Most II. János Pál pápa Róma evangélikus templomában prédikál; kijelenti, hogy Luther "a mély és igaz valóságossága embere"; a katolikus teológusokat a Reformátor élete és műve fokozott tanulmányozására buzdítja.

A jubileumi év folyamán megjelent könyvek mennyisége példátlan méreteket öltött. Számos tudományos teológiai—egyház történeti konferenciát rendeztek, több országban nemzetközi szinten is, nemcsak az ev. egyházon belül, hanem felekezetközi, sőt egyenesen r.k.—ev. párbeszéd formájában.

A gyülekezeti megmozdulások is sokrétűek voltak. A szokásos reformációi ünnepélyeken és istentiszteleteken felül a jubileumi lelkesedés sokhelyütt meglepő eredménnyel

A budapesti Luther szobor.

vész olyan Bach műveket adott elő, melyek Luther Kiskátéjának 5 főrészt fejezik ki.

Zenei téren egyébként meg kell említenünk a magyarországi evangélikusok neves zeneszerzőjét, Szokolay Sándort, aki igényes művel jelentkezett a jubileumra. A "Lutherkantáta" négy tételből áll, és "azt a folyamatot követi, ahogyan Luther hitre jutott és ahogyan ezt az utat mások számára is igyekezett járhatóvá tenni". Az egyes tételek címe: Kereső — Harcos — Hitvalló — Őriző. A kantátát június 19-én mutatták be a Deák téri templomban, a Lutheránia vegyeskar előadásában, szólisták, zenekar és orgona közreműködésével. E jelentős mű külföldön is figyelmet keltett; az Ev. Világszövetség jövő évi budapesti gyűlése alkalmából ismét előadásra ke-

rül. — Még egy zenei hír: az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia megbízást adott Kiss János clevelandi zeneszerzőnek egy Luther-témájú mű elkészítésére.

A budapesti Evangélikus Múzeum gazdag Luther-anyagot állít ki, tulajdonában van többek között Luther Márton sajátkezű eredeti végrendelete. Ugyancsak Budapesten végre felállításra került a Luther szobor. Már a háború alatt elkészítette a szobrot Lux Endre, de az a szovjet megszállás viszontagságai között megcsonkult. A maradékot most

Búza Barna szobrászművész egészítette ki. Állandó helyére került a Teológiai Akadémia kertjében.

Clevelandban az itteni százegyházany evangélikus gyülekezet közös reformációi istentiszteletet tartott harsonákkal, hatalmas énekkar közreműködésével. A két és félórás istentisztelet résztvevői megtöltötték a Szent János római katolikus püspöki székesegyházat. Maga a püspök is ott ült végig. Kimenettelkor viszont a r.k. ellenzék röpcédulákat osztogatott, mely szerint "nagyon furcsa dolgok mennek végbe egyházunkban a 2. vatikáni zsinat óta ... püspökünknek nyilván elment az esze, hogy odaadta templomát a lutheránusoknak ...".

Utazási irodák Luther-túrák százaikat hirdették. (Menjünk el oda, ahol Luther és a reformáció születte!) A csalogatásban talán első helyen állt a keletnémet állami turista hivatal, hiszen Luther ugyebár "a szocializmus előfutára volt", arról nem is beszélve, hogy a nyugati látogatók dollárjait sem utasították vissza.

A jubileumi dollárhajhászásban

persze, nyugaton sem volt hiány. Több tucatnyi árucikk jelent meg a piacon, köztük Luther-bögrék, dísztányérok, szobrocskák és érmek. Ausztráliából Luther "bumper sticker"-t lehetett rendelni.

Még a bélyeggyűjtők sem panaszkodhattak. Luther-bélyegeket bocsátott ki Brazília, Bulgária, Finnország, Csehszlovákia, az Egyesült Államok, Franciaország, Hollandia, Magyarország, mindkét Németország. Valamennyi közül legszebb a magyar bélyeg, mely blokk-alakban jelent meg, Luther képmásával, mellette az égő pápai átokbulla, a háttérben Wittenberg sziluettje látható az Elbával. Dudás László grafikus művész tervezte.

Pozitív és szép formában, tartalmas cikkekkel foglalkozott az évfordulóval a National Geographic és a Time magazin. Hasonló cikkek jelentek meg világszerte különböző folyóiratokban. Magyarországi újságokban szintén láthattunk idevonatkozó cikkeket egyházi íróktól is. Ide kell sorolnunk a külföldi olvasóknak szánt Magyar Hírek c. kiadványt, valamint a Műzsák c. múzeumi magazint, mely utóbbi szerint Luther főérdemei: a modern német nyelv megteremtése, a polgári osztály kifejlődésének megindítása, no meg az a valami, amit így fejeztek ki: "az ember autonómiája". A budapesti rádió rövidhullámú "Szülőföldünk" adása is megemlékezett Luther Mártonról és a reformációról.

Luther egészen bizonyosan nem vállalta volna az ünnepeltetést. Csupán eszköznek tartotta magát Isten kezében. Szerinte maga Isten az, aki újáteremti, reformálja egyházát.

"Vessen Márton, de éljen Krisztus!" A Krisztusra mutató Luther Mártonért adjunk hálát az Egyház Urának! (ze)

SEGÍTSÜK A MAGYAR KONFERENCIA SZOLGÁLATÁT

címmel korábban közölt kérésre ismételtelen felhívjuk olvasóink szíves figyelmét. Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia munkájának főleg az alábbi két ágára kérünk támogatást, hittestvéreink adományát:

1. SZÓRVÁNYGONDOZÁS. Istentiszteletek tartása olyan helyeken, ahol nincs gyülekezetünk.

2. BIBLIAKALUZ. Magyarázatos segédkönyv a Biblia olvasásához. A könyv kiadási költségeihez kérünk támogatást.

A fenti tételek több ezer dolláros keretet jelentenek, ezért hittestvéreink további bőkezű és áldozatos adakozására számítunk. Az adóból levonható adományokat az Erős Vár folyamatosan nyugtázza. Az adomány céljának feltüntetésével csekk, pénzesutalvány "Hungarian Conference — LCA" névre állítandó ki; a cím további része: c/o Rev. Béla Bernhardt, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102.

RENDELJE MEG! AZONNAL SZÁLLÍTIJUK AZ ORDASS-EM-LÉKTÁBLÁT! — A 20x25 cm (8x10 incs) nagyságú, bronz domborművű Ordass emléktábla Kúr Csaba szobrászművész alkotása. E szépképzett dombormű a hátoldalon levő csavarmentek segítségével fatáblára, ill. falra erősíthető. Egyházi épületekben való elhelyezésre is alkalmas ajándék. Az emléktáblák ára darabonként \$100, plusz \$12 szállítási költség. A 112 dolláros csekk, vagy pénzesutalvány előre beküldendő a rendeléssel együtt erre a címre: Hungarian Conference — LCA, c/o Rev. Béla Bernhardt, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102.

Az imádság egyes-egyedül a hit műve és ezért imádkozni csak a keresztyén ember tud. A keresztyén ugyanis nem a maga emberségére imádkozik, hanem Isten Fiának nevében, akire megkeresztelték. Ezért aztán bizonyos, hogy imádsága Isten tetszésére van.

Micsoda nagy dolog a kegyes keresztyén igazi imádsággal! Azért atyámfiai imádkozatok, szívvel-szájjal, otthon is, templomban is, mert az imádság tartja a világot.

III.

“BUDAPEST 1984” elé A TEREMTETT VILÁG REMÉNYSÉGE

Az Evangélikus Világszövetség 1984. július 22—augusztus 5. között **Budapest**en rendezte meg VII. nagygyűlését. E kiemelkedő esemény elé tekintő cikksorozatunk főképpen a nagygyűlés témájával foglalkozik: “Krisztusban — reménység a világ számára.” Az alábbi cikk írója **dr. Vajta Vilmos**, nemzetközi hírví teológus, az EVSZ Ökumenikus Intézetének volt igazgatója. Most a főtéma “világ” szavára esik a hangsúly.

Azt tartom, hogy a jelen szenvedés nem hasonlítható ahhoz a dicsőséghez, amely láthatóvá lesz rajtunk. Mert a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését. A teremtett világ ugyanis a hiábavalóságnak vetettet alá, nem önszántából, hanem az által, aki alávetette, mégpedig azzal a reménységgel, hogy a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgátságából arra a szabadságra és dicsőségre, amelyben Isten gyermekei részesülnek. Hiszen tudjuk, hogy az egész teremtett világ együtt sóhajt és együtt vajúdik mind ez ideig. De nemcsak ez a világ, hanem még azok is, akik a Lélek első zseggét kapták, mi magunk is sóhajtozunk magunkban, várva a fiúságra, testünk megváltására. Mert üdvösségünk reménységre szól. Viszont az a reménység, amelyet már látunk, nem is reménység; hiszen amit lát valaki, azt miért kell remélnie? Ha pedig azt reméljük, amit nem látunk, akkor állhatatlansággal várjuk.

Ugyanígy segít a Lélek is a mi erőtlenségünkön. Mert azt, amit kérünk kell, nem tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, de maga a Lélek esedezik értünk kimondhatatlan fohászokkal. (Róma 8:18—26.)

Ámulat és aggodalom

Napjainkban sok szó esik a teremtett világról. De nem úgy, mint az ókor bölcseinél. Szerintük a teremtett világ ámulatba ejt s ez a bölcselet kezdete. A zsolotíró szerint is: “Az egek hirdetik Isten dicsőségét, kezének munkájáról beszél az égboltozat” (Zsolt 19:1). Pál apostol is azt mondja, hogy Isten “örök hatalma és istensége a világ teremtésétől fogva, alkotásainak értelmes vizsgálata révén megtalálható” (Róma 1:20). Sőt még a mai természettudósok is, akár az alapsejtek kicsi csodáját, vagy a világmindenség óriási méreteit vizsgálják ámulva, megrendülten állnak a teremtett világ szépsége, lenyűgöző törvényszerűségei előtt. Csak ez az ámulat ritkán válik Istent dicsőítő imádássá.

Az ámulat ma inkább aggodalommal vált. A teremtett világ rejtélyes valósága ma már inkább a pusztulás és romlottság veszélyeit tárja fel. Azt kérdezzük megrendülve, hogy mi történik a teremtett világgal? S benne magával az emberrel is, mint élő lényvel, aki a természettel egybefonva éli életét? Elpusztulnak a

folyók és a tavak. Ha még élnek is halak bennük, aggódunk, hogy vajon milyen romboló vegyi elemeket szívunk magukba. Pusztulnak erdeink; a trópusok fái, melyek megszűntek lélegezni, még az éghajlatot is megváltoztatják. S az erdők őslakói, az állatok, megzavarodva az életük feltételeitől, kezdenek kipusztulni. Az emberek által épített utak elvágják a friss vízhez vezető évszázados mesgyéiket. Megingott a teremtett világ egyensúlya. Aggódunk a jövőjéért. A környezetvédelem ezért lett napjaink egyik elkerülhetetlen tömegmozgalmává.

Nem kell ma már vallásos embernek lenni ahhoz, hogy mindezt belássák az emberek. De a teremtett világ pusztulása láttán sem változnak meg azok, akik csak saját érdekeiket tartják szemük előtt. Ha még az ésszerűség érveivel sokakat meggondolkoztat is a teremtett világ problémája, mégis mintha elkerülhetetlennek tekintenék mindazt, ami a rombolás útját elindítja.

A válság oka

Pál apostol már a maga korában kimondta a teremtett világ válságának igazi okát. A bűnbe esett ember magával húzta bukásába a teremtett világot is. A Teremtő ugyan rábízta a természet gondozását, de a természet világára szükségszerűen kihat, hogy az ember többé nem követi Istentől kapott feladatát. Inkább a maga esze szerint jár el, ezért “a teremtett világ hiábavalóság alá vetett” (Róma 8:20). Csak a Teremtőnek engedelmeskedő, akaratának megfelelő, szorgos és verejtékes munka tudja megőrizni a teremtett világot úgy, hogy termését az ember javára hozza. Ahol az emberi okoskodás belenyúl a teremtett világ istenadta törvényszerűségébe, ott az apostol szerint a “romlandóság szolgátságába” kerül a teremtett világ. Napjainkban jönnek rá a természettudósok, hogy még a legkisebb állatnak, bogárnak, növénynek is megvan a maga szerepe a teremtett világ teljességében. Kivesszük a legkisebbet — szerintünk hiábavaló káros teremtményt — s máris megbillent az egyensúly. Vegyszereink, melyeknek felfedezésével szinte “gyógyítani”

akarjuk a természetet, hamar károsnak tűnnek. Így van ez még sok hasznos orvossággal is: ma még életmentőnek tűnik, holnap már az ellenszerét kell keresni. Hiábavalóság és romlandóság szolgátsága: ez az apostolszerint a teremtett világ sorsa.

Persze mindezt a megfigyelést nem szabad úgy magyarázni, mintha minden emberi törekvést el kellene vetnünk, ha a teremtett világ megmentésére gondolunk. Sőt, éppen azért, mert veszélyeztetett a teremtett világ, arra kell figyelni, hogy olyan emberi munkát végezzünk, amelynek a határait tiszteletben tartjuk. Nem az ember a Teremtő!

A megoldás ígérete

Ezen a háttéren fogjuk megérteni az apostolt. A teremtett világ hiábavalóságának, romlandóságának szerinte van megoldása. Reménységet hirdet a sóvárgó és esedező teremtett világnak, s benne magának az embernek, aki a világgal együtt szenved. Az apostol meggyőződése nem az, hogy a teremtett világ csodadoktorokra várjon. Nem, mert a “világ várja az Isten fiainak a megjelenését” (Róma 8:19). Isten fiai? Hogyan képzei az apostol, hogy az istenfiúság által hitre jutott emberek után sóvárogna a világ? Nyilvánvaló, hogy nem az emberek magatartásáról vagy a teremtett világ szótlanságának megfigyeléséről olvasta le ezt a meggyőződését. De a világ legbensőbb titkát mondja ki még akkor is, ha mindez csak öntudatlan belső sóvárgás és esedezés is.

Sok olyan hang van ma, amely még a keresztények között is szegyenkezve meri ezt a megoldást emlegetni. Csak nem azt gondoljuk, hogy a keresztények a teremtett világ orvosai? Aki azt várja, hogy meggyógyuljon a világ és amolyan földi paradicsommá váljon, mint amilyent emberi utópiák (értsd: nem létező helyek) szültek: a válasz nemleges. Isten fiai a megromlott teremtett világnak nem eredeti, romlatlan állapotába való visszahelyeződni. Ha ezt hirdetnék, akkor hamis reménységgel táplálnák a világot. Úgyis éppen elég hamis emberi elgondolás próbálja fenntartani az aggódo emberiségben a reményt.

ERŐS VÁR

AMÉRIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

ERŐS VÁR (USPS 178560) is published bi-monthly (February, April, June, August, October, December) for \$3 per year by the Hungarian Conference—Lutheran Church in America, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102. Second-class postage paid at Cleveland, OH. POSTMASTER: Send Address changes (Form 3579) to

ERŐS VÁR

P. O. Box 02148, Cleveland, OH 44102

No. 4—5. (226) Vol. 49.
AUGUST—OCTOBER 1983

A "Lutheran Church in America"
Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:

Juhász Imre

Munkatársak:

a magyar evangélikus lelkészek.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyülekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:

"ERŐS VÁR"

P. O. BOX 02148

CLEVELAND, OH 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja belföldön egy évre 3 dollár. Kanadában és egyéb külföldön évi 4 US dollár, vagy 5 kanadai dollár.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségre különösen nem-előfizetők, késedelmező előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "zip code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is, pl.: St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Printed by

Classic Printing Corporation

9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

Isten fiainak megjelenése más reményt önt a sóvárgó, teremtett világba. Nem a paradicsomi állapot helyreállítását jelzi. A bűnbeesett emberiség hit általi felszabadulására utal, mint amely szükségszerűen magával hozza a teremtett világ teljességének felszabadulását is. "...azzal a reménységgel, hogy a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgátságából arra a szabadságra és dicsőségre, amelyben Isten gyermekei részesülnek" (Róma 8:21). Az apostol tehát a bűntől megszabadult emberiség életével egybeköti az egész teremtett világot. Ahogy a bűnbeesés kihatott a teremtett világra, úgy kell, hogy a bűntől való megszabadulás is kihasson az egész kozmosz életére.

Az új teremtés zsengeje

De az apostol tudja, hogy mindez még csak "zsengeje" az eljövendő új teremtésnek. Az "új ég és új föld" eljövendő világába vetett reménység. Akkor a régi elmúlt (Jel 21:1). Addig azonban, amíg ez a nap elérkezik és a gyógyulás reménysége egy új világban megvalósul, a Szentlélek vezetése alatt élők a hiábavalóság és a romlandóság közepette is enyhíteni tudják a teremtett világ sóhaját és esedezéseit. Egy megsérült világnak gondozóivá válhatnak, reménységet hirdethetnek: "mert üdvösségük reménységre szól" (Róma 8:24). Arra az eljövendő napra tekintenek, amikor már a próféták óta hirdetett reménység fog valóra válni s Krisztus feltámadása nemcsak az emberi test feltámadását fogja jelenteni, hanem az egész teremtett világ megújulását. Erre várunk sóvárogva a teremtett világ számára is. Addig is a teremtett világ érdekében esedezik Isten gyermekeinek megváltott gyülekezete. Párhuzam van tehát az emberiség megváltása és a teremtett világ romlandóság alól való felszabadulása között. Nem a nagy emberi tettek reménységét oltja az evangélium apostola az emberiség szívébe, hanem a Teremtő Isten mindent újjáteremtő művét.

Ezért nem a magabiztos emberi tettek programja, hanem a Krisztus

újjáteremtő ígéréteinek reménysége az egész teremtett világ igazi jövője. Leírni, elképzelni nem tudjuk mindent. Ha tudnánk, akkor nem lenne reménység (24.v.). Nem a mi teljesítményünk, hanem Isten váratlan időben jövő adománya a reménységünk. Ezért nem is tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, "de maga a Lélek esedezik értünk kimondhatatlan fohászokkal" (26.v.).

LUTHER LEVELEZŐLAP

"Fear, love, and trust in God above all things."
(Small Catechism.)

"I will not die; instead I will live and proclaim what the Lord has done."
(Psalm 118:17.)

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia képes levelezőlapot adott ki a Luther jubileum alkalmából. A művészi kiállítású képeslapon Kúr Csaba Luther Mártont ábrázoló eredeti szénrajza látható. A rajz felett áll Luther Kiskátéjából az 1. parancsolat magyarázata: "Istent mindennél jobban féljük és szeressük, és csak Benne bízunk", alul pedig a 118. zsoltár 17. verse: "Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Úr tetteit". (Mindkét felirat angol nyelven.) A képeslap önköltségi áron kapható a Magyar Konferenciánál, 10 lap ára \$1.00 plusz 37 cent postaköltség. Darabonként 15 cent. Megrendelhető az összeg előzetes beküldésével e címen:

Hungarian Conference — LCA
c/o Rev. Béla Bernhardt
9715 Lake Avenue,
Cleveland, OH 44102.

Különbféle okoknál fogva késett lapunk megjelenése. Ez tette szükségessé az augusztusi és az októberi szám összevonását, 12 oldalnyi terjedelemben.

Találkozásom Mindszentyvel

Két éve is elmúlt már, hogy a Balaton vidékén való missziói lelkészi szolgálatomról írtam egy keveset, Balatonszárszó és Siófok központtal (lásd Erős Vár 1980. októberi és 1981. februári számaikat). Akkor megigérttem, hogy Zalaegerszegről is írok ottani élményeimmel kapcsolatban. Most ennek az ígéretemnek próbálok eleget tenni.

Óhazai lelkészi szolgálatom 18 évéből az 1940 és 1941-es éveknek javarészt Zalaegerszegen töltöttem, mint segédlelkész. Ma is sok szeretettel gondolok néhai principálisomra, Nt. Nagy Miklósról és feleségére, a neves soproni lelkész, Ziermann Lajos leányára, valamint Miklós és Sándor fiaikra; úgyszintén néhai Szalay Sámuel igazgató-tanítóra, aki az egyház kántora volt és "földim" is, mert Csánigról származott, ami szülőfalumhoz, Beledhez, kb. 8 km-re van. Jónéhány licista diáktársam volt különben is Csánigról. Nem feledhetem el Scherman tanítóurat sem, akinek a házában volt kosztom és lakásom s mivel felesége a Vend vidékről származott, megismerkedtem a vend konyha néhány különlegességével is.

Zalaegerszeg akkor is megyeszékhely volt. Abban az időben alig volt több, mint 15,000 lakosa. Úgy halom, már háromszorosára növekedett manapság. Ebben a városban volt egy gyönyörű evangélikus templom és egy gyülekezeti ház, mely helyet adott a paplakásnak, az irodáknak és a nagy, színpaddal rendelkező gyülekezeti teremnek. Hallottam, hogy a gyülekezeti háztól meg kellett válniok felsőbb nyomásra, s egy kisebb hajlékot kaptak érte cserébe.

Talán 300 lelket számlált a helybeli gyülekezet. A reformátusok száma még ennél is kevesebb volt s éppen az én időmben építették új templomukat. Azt gondolom, hogy a zsidóság száma jóval nagyobb volt, mint a protestánsok száma együttvéve. A római katolikusok túlnyomó többségben voltak a városban is, meg a környéken is. Apát-plébánosuk Pehm József volt, aki Csehimindszenten született. Sokat hallottam felőle siófoki 15 évem alatt egyik szomszédomtól, Gőzse Sándornétól, aki ugyancsak mind-

szenti származású volt és a bíborosnak unokahuga. Az apát-plébános nagyszerű szervező munkát végzett és sorra létesítette az önálló plébániákat a környéken.

Evangélikus szempontból Zalaegerszeg szórvány-központ volt. Ma is az. Számtalan község tartozott hozzá és mi hűségesen jártuk a kisebb, nagyobb helységeket; iskola-köteles gyermekeket tanítottunk; volt, ahol csak egy család volt a faluban, vagy csak egy tanuló volt, de mi azokkal is törődtünk és tanítottuk őket. A legfelemelőbb tapasztalat az volt, hogy szinte kivétel nélkül ragaszkodtak a hitükhöz.

Viszont abban az időben nem sok együttműködés volt a róm. katolikusok és az evangélikusok között. Különösen ott, ahol nagy kisebbségben voltunk, mint Zalaegerszegen, meg a környékén is. Így hát szó sem lehetett arról, hogy mint új segédlelkész levizitáljak az apát-plébános úrnál. Kiemelkedő példája volt ennek az áldatlan helyzetnek, amikor a helybeli felsőkereskedelmi iskola zászlószentelésre készült. Az igazgató eleinte mindegyik egyház papját meghívta, hogy vegyen részt az ünnepélyen és áldja meg a zászlót. Az apát-plébános úr nem volt hajlandó együttműködni a protestáns papokkal. Így hát az igazgató nélkülük és csak a prelátus úr szolgálataival kívánta megtartani az ünnepélyt. Még ma is élénken emlékszem, amint főnököm három távirattal küldött a postára — három nagyméltóságú úrnak címezve: Kapi Béla, dunántúli evangélikus püspöknek, báró Radvánszky Albert, koronaőr, evangélikus egyetemes felügyelőnek és Hóman Bálint kultuszminiszternek. Mindhárom távirat intézkedést kért az evangélikus egyház mellőzése miatt. Rövidesen meg is volt a válasz: mindegyik egyház papja ott legyen az ünnepélyen. Mivel a prelátus úr ennek ellenére sem volt hajlandó, így hát egy pap sem jelent meg. A következő napokon vitték el a zászlót mindegyik templomba külön-külön megáldásra. Fájó emlék maradt bennem Zalaegerszeg után. A prelátus úrral soha nem is találkoztam Egerszegen.

De második tapasztalatom már sokkal jobb volt. 1945 májusát ír-

tuk. Bajos volt a közlekedés közvetlen a háború után. Én többnyire csak biciklin és gyalog jártam. A veszprémi püspök azonban sokkal nagyobb úr volt. Ő egylovas kiskocsin utazott. A balatoni műúton letett engem egy teherautó a bozsoki útnál s onnan még 6 km-t igyekeztem gyalogolni Enyingre. Bozsokot már majd elhagyva utolért engem egy kiskocsi, reverendás katolikus pap volt a kocsis, mögötte meg egy másik pap ült. Intettem nekik. Szívesen felvettek, hisz ők is Enyingre igyekeztek. Bizony nem más volt a hátsó ülésen levő pap, mint az új veszprémi püspök, Mindszenty József, aki Zalaegerszegen még Pehm József néven volt ismeretes. A kocsisa meg a titkára volt, alighanem Zákár András. Kedvesen elbeszélgettünk és az enyingi plébánia előtt barátsággal elváltunk, megköszönve a szivességüket.

A harmadik alkalommal már Amerikában láttam Mindszenty kardinalist. 1974. május 21-én bankett volt a tiszteletére a Hotel Statlerben, másnap meg a magyar piaristák hívtak meg a tiszteletére adott lunchra. De egyik alkalommal sem kerültem közelébe még kézfogásra sem. Annál nagyobb volt azonban a meglepetésem, amikor az Erős Vár c. lapunk 1974. júniusi számában Mindszenty bíboros fényképét láthattam, amint Nyugat-Clevelandi templomunk oltára előtt áll és együtt szolgált Nt. Juhász Imre lelkésszel. Mily nagy változás Zalaegerszegtől a hosszú úton át Clevelandig. Boldogult főnököm, Nagy Miklós már nem érthette meg ezt a napot. De minden bizonnyal van az angyalok országában is posta-szolgálat, mert én jó néhányszor kértem őrzőangyalomat, hogy ha valamilyen képpen eljuttatná hozzá leveletem a bíboros clevelandi fényképével, hadd legyen neki is öröme Krisztusban egymásra talált mindennemű papjai között.

Buthy Dénes

Aki meg akarja találni Krisztust, annak először a gyülekezetet kell megtalálnia. Aki szeretne tudni valamit Krisztusról, nem építhet magának hidat a mennybe, hanem a gyülekezetbe kell mennie, ott kell keresnie és kérdezősködni.

A gyülekezet egy csoport hívő ember. Hozzájuk kell igazodni, rájuk kell figyelni, hogy ők hogyan hisznek, élnek és tanítanak. Krisztus bizonyosan velük és közöttük van.

50 évvel ezelőtt a világ cserkészifjúsága Gödöllőre zárandokolt el a jamboree-nak nevezett táborra. 56 nemzet 26 ezer résztvevője jött össze, s a Trianon után mélyen megalázott magyar ifjúságot testvérévé fogadta és megtanulta becsülni. 1948-ban betiltották Magyarországon a cserkészetet, külföldön azonban — az ország határain kívül élő magyarság egyik legfontosabb intézményeként — él és virul. Az USA-beli Fillmoreban levő nagy magyar cserkészparkban megrendezték idén az 50 éves jubileumi táborot, a sok világrészről jött közel 400 cserkészzel.

Európai testvérlapunk, az **Úttárs** szerkesztője **Gémes István** ev. lelkész a táborban beszélgetést folytatott a Magyar Cserkészszövetség négy vezetőjével: **dr. Némethy György** szövetségi, **Bodnár Gábor** ügyvezető elnökkel, **dr. Némethné Kessler Judit** vezetőképző vezetőtiszttel, valamint **dr. Chászár Edével**, a Magyar Cserkészszövetség külügyi vezetőjével.

Úttárs: Élmény volt jubileumi táborotok. Mi volt, az emlékezésen túl, a célotok velem?

Chászár: A cserkész szívesen táborozik. Egy emléktábor viszont ablaknyitogatás is. Szer az izoláltság ellen. Célunkat elértük: öreg "gödöllőieket" hívtunk meg — eljöttek. Nemcsak magyarok, hanem lengyelek, amerikaiak, észttek, lettek, litvánok is. Kiállításunkra sok nemzet küldött anyagot. A 33-as USA-delegáció egyik tagja is eljött; nem felejtette el a gödöllői vendéglátást.

Némethy György: Fiatal cserkészeinknek — akiknek egyébként a fele már külföldön született — fel akartuk idézni a gödöllői jamboreet, s ez sikerült.

Úttárs: Otthon egyre inkább az a vélemény, hogy a cserkészet szétzúzása óta nincs más ideált adó ifjúsági munka. Nem kellett volna inkább Gödöllőn jubilálni?

Bodnár: Évek óta folytat kísérletet Magyarországon, hogy kapcsolatot vegyen föl velünk. Gödöllőre is meghívtak. A határtól autóbuszok vitték volna a beutazó cserkészeket táborhelyre, ahol cserkészházban is járhattak volna. A tárgyalások mégis a táboron kívüli szabad mozgás és a vallási nevelés miatt szakadtak meg.

Igaz-e, hogy a magyarok a világ legjobb cserkészei?

Némethy: Részünkről esetleges kapcsolatok elközelíthetők. De nem a cserkészideálok feladása árán.

Úttárs: Hontalan cserkészek vagytok, respektálnak-e mégis a Cserkész Világszövetségben benneteket?

Chászár: A szabályok szerint csak országok lehetnek a Cserkész Világszövetség tagjai. Mi tehát nem, mert Magyarország nem tag. Mégis, a világ-cserkészet elismerését vívtuk ki fegyelmünkkel, régi rámenőségünkkel és magas oktatási színvonalunkkal. Az idei 15. Világjamboree alkalmával is nyertünk Kanadában: 30 km-re a táborról vertük fel sátrunkat és nem győztük a vendégek fogadását. Közénk jött a Világszövetség egész vezérkara, köztük dr. Nagy László, aki a Világszövetség főtitkára. Kis nemzet, de nagy cserkészhatalom vagyunk.

Úttárs: Apropos, oktatás. Erről hallanék szívesen!

Bodnár: Az oktatást a cserkészet mindig is egyik legfontosabb feladatának tekintette. A háború utáni menekült helyzetben, szinte öntudatlanul, vezetőképzéssel foglalkoztunk. Volt év, hogy 8 vezetőképző táborot tartottam. A kivándorlással szinte minden földrészre eljutottak jól képzett vezetők, akik később nekiálltak új helyükön a munkának.

Némethy: A Magyar Cserkészet globális stratégiájának is fontos alkotóeleme az oktatás. Az emberebb ember, magyarabb magyar kinevelése nem sikerülhet nélküle. Még mindig legfontosabb a vezetőképzés, amely egységesen a Fillmore-i cserkészparkban történik.

N-Kesslerü: Kiadványok, könyvek segítenek ebben. Régebben csak levelezés útján volt kapcsolat a vezetőkkel. Ma "utaztatjuk" a jövődö vezetőket, hogy a helyszínen ismerjék meg a helyi csapatokat és az ottani magyarságot. Itt, Fillmore-ban már több mint 40 vezetőképző táborot tartottunk.

Úttárs: A cserkészet praktikus ifjúsági munka. Nem válik iskolássá a sok képzéssel?

N-Kesslerü: A nyelvtudás gyengülésével sajnos egyre nagyobb problémák adódnak. Egyre időigényesebb lesz az oktatás, ugyanakkor egyre magasabbak a követelmények.

Némethy: Külföldön a cserkészet feladatkörét ki kell szélesítenünk. Az iskolát és sokszor a családot is pótolnunk kell. Nem magyar közegben nő föl a kb. hater magyar cserkész, akiknek fele az észak-amerikai kontinensen él. Amit otthon az iskola, a nyelv, a család, a kultúra megannyi vívmánya szinte természetesen adna neki, azt itt külön munkával kell megszereznie.

N-Kesslerü: Magyarágsimereit táboraink, nyelviskoláink, újabban a Corvina-táborok, mind ezt a munkát kell, helyettesítő módon, elvégezzék.

Úttárs: Szívesen veszik magukra a fiatalok ezt a többletmunkát?

Chászár: A Világszövetség kimutatása szerint stagnál a cserkészek létszáma általában a világon, míg a kiscserkészek aránya egyre nő. E tendencia a születések általános csökkenésére vezethető vissza és arra, hogy aránylag hamar megválnak a cserkésztől a fiatalok. Ez viszont nem vonatkozik a mi cserkészeinkre. Hogy létszámunk állandósult, az mutatja, hogy nem riasztja a fiatalokat a tanulás.

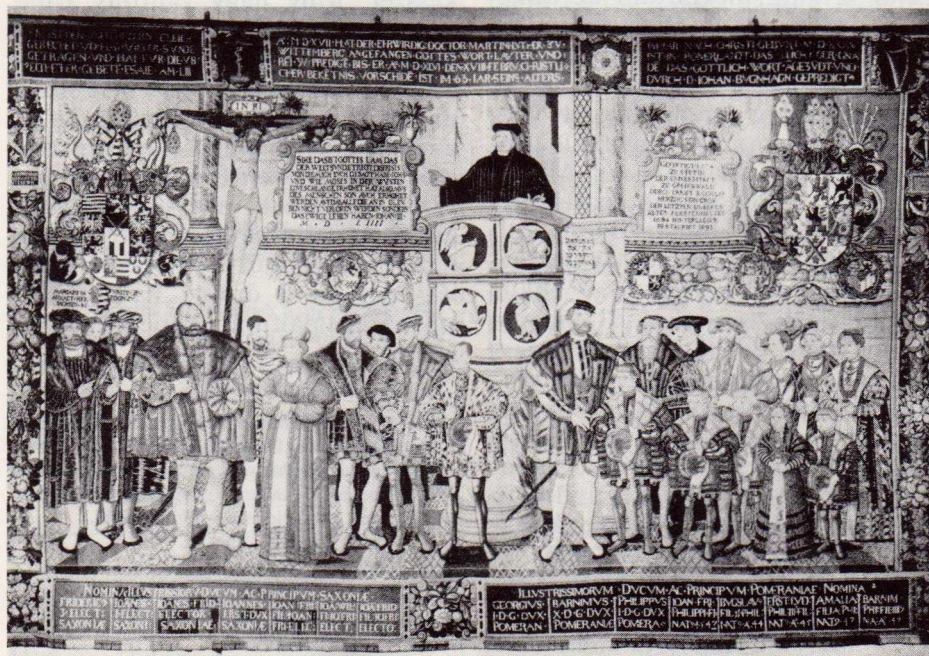
N-Kesslerü: Buenos Airesben annakidején szülem francia cserkészcsoportba küldtek magyar híján. Francia, amikor a magyar megalakult, azonnal otthon éreztem magam benne. Rajta keresztül szereztem meg mindent, amit magyar kultúrának nevezünk. A magasabb mérce nem ijesztett, inkább vonzott.

Némethy: Hogy olyan szívesen maradnak a fiatalok a magyar cserkészetben, azt két okra vezetném vissza. Nagyon lendületes a programunk, meg kell érte dolgozni. Ez vonz többeket. És a másik ok is: befogadó hazájukban is lehetnek cserkészek, de ha magyar vezetők lettek, úgy érzik, valami többletélményben van részük, s ez lekesíti.

Úttárs: Magyarabbá teszi-e a cserkészet a külföldi magyar fiatalokat?

Bodnár: Feltétlenül. Már Gödöllő után cél lett a nemzet szolgálata. Itt kint is súlyt helyezünk arra, hogy cserkészeink, de főleg vezetőink, aktív tagjai legyenek a helyi magyar közösségeknek és egyesületeknek, egyházközösségeknek. De ehhez már otthon kellett ismerni a nemzeti alacsony sorsot. Ezért nem tudnak például öreg amerikai magyarjaink valamit is kezdeni a cserkészet ilyen célkitűzéseivel ...

Chászár: A cserkészet jellemnevelő és magyar-

Kelet-Németországban van a greifswaldi Croy-gobelin. 1554-ben készült, 1893-ban restaurálták.

ságismereti munka. Része a külföldi magyar munkának. Magyarabb magyart akar faragni a fiatalból. A magyarságot nagy célnak és megtartandónak tartja. Önmagában már politikum a cserkész, de nem engedjük, hogy (mint pl. a lengyeleknél) csak a napi politika eszközüvé tegyék.

Némethy: Az 1940/41-es Teleki-féle próbarendszert vettük át itt külföldön is, amely már akkor túlment az eredeti angol, inkább csak gyakorlati cserkészkedésen. A cserkész híven teljesíti kötelességét — mondja a törvény —, amellyel Istennek, hazájának és embertársainak tartozik. A haza itt a magyarság megtartását, a kulturális értékek ápolását és továbbadását kell jelentse.

N-Kesserű: Munkánk arra irányul, hogy a cserkész a magyarság nagy családjához tartozónak érezze magát, még ha, természetesen, lojalis is a szülőhazájához. Tapasztalat, hogy az európaiak jobban "magyarok", mint a tengerentúliak.

Úttárs: Hogy értsük az "Istennek tartozás?"

Bodnár: Már említettem, hogy elvárjuk cserkészeinktől, hogy például a helyi egyházközség aktív tagjai legyenek. Nem tagadhatjuk le, hogy már a magyarországi indulásnál milyen fontos szerepet játszott a vallási elem.

Némethy: Vallásos nevelés nélkül a fiatalok erkölcsi, jellemnevelése elképzelhetetlen. De fontos célunk a vallási türelem és az ökümené is. Mindenki éljen a saját egyháza szerinti vallásos életet, ezt megköveteljük. Táboraink szerves alkotóelemei az istentiszteletek, áhítatok, beszélgetések vallási témákról.

N-Kesserű: Sokszor azonban személyi kérdés is ez. Olyan lelkészeket kell találnunk, akik a fiatalok nyelvén tudnak velük vallási és lelki kérdésekről beszélni. Vallási kérdésekkel még a próbarendszerben is foglalkozunk. Persze, nem mindig merjük mi se a problémákat nevükön nevezni, pedig sajnos, fiataljaink az iskolából is igen keveset hoznak a vallási téren magukkal.

Úttárs: Az ökümenét mennyire veszítik komolyan?

Chászár: Már 1910-ben szerencsésen indulunk. Bár dr. Szilassy Aladár ref. orvos kezdeményezésére a Ker. Ifjúsági Egyesület (KIE) szervezte meg az első magyar csapatot, később követték ezt a többi felekezetek, mégis egyetértettek mindnyájan abban, hogy egy Cserkészszövetséget alkotnak Magyarországon. Már itt ápolták az egyseget és kerülték a villongásokat. Külföldi működésünk alatt adódtak többször problémák, de mindig békésen oldottuk meg őket. Hosszú külügyi szolgálatom tapasztalatai is utunk helyességéről győzték meg.

Bodnár: Mindszenty bíboros utolsó amerikai útján ezt mondta nekem: "ügyvezető elnök úr, gondoskodjék arról, hogy a vezetőképző táborokban ne csak rk., hanem protestáns lelkészek is legyenek. Mert örülünk annak, ha valaki még keresztény." Ez kötelez minket.

Úttárs: Mégis úgy láttam, itt kicsit hiba van a kréta körül. Tudtommal igen kevés protestáns lelkész hajlandó közreműködni, amit igen fájlaok. Másrészt meg mi, protestánsok, mindig másodrendűeknek számítunk, mert rk. lelkészek nem használják ki az adott ökümenikus lehetőségeket, s újabban merevséggel válaszolnak minden közeledésre. Kár! ...

Jövő feladatok? Lesz-e még 2000-ben magyar cserkész?

Bodnár: Ma 87 csapatban kb. hatezer cserkésztől beszélhetünk. Ezeket a cserkészben, de nem öncélúan a cserkészterért neveljük. A magyarság megtartása hosszú távon a feladatunk. Ehhez nyújtjuk a népi kultúrát, de egyéb kulturális értékeinket is.

Chászár: Interjúnk címét egy brazil cserkészfiútól vettem, aki így kérdezett 1964-ben egy cserkésztszti találkozón. Bár én óvatosan, kiterőleg így feleltem: "Nem egészen biztos ...", de szívemet megdobogtatta a kérdése. Ha ilyen hírnevünk van a világban, pedig papíron nem is léteznünk, semmi okunk a jövőtől való félelemre.

N-Kesserű: Nem elég toborozunk és felcsigázunk a fiatalok kultúránk iránti érdeklődését, hanem őket az önművelés útjára kell vinnünk. Ebben látom a jövő egyik zálogát.

Némethy: Csapatparancsnokainknak több mint a fele már nem született Magyarországon. Sok cserkészszülő cserkészgyerekével foglalkozunk

“HITÉLETÜNK”

KONFERENCIAI BESZÁMOLÓ

Az Egyházközi Együttműködési Bizottság, az Evangélikus Világszövetség egyik szerve, ezévi összejövetelét Argentínában rendezte meg áprilisban. A gyűlések egyik ebédszünetében v. Hefty László Buenos Aires-i lelkészünk meginterjúvolta az erre az alkalomra Genfből ott tartózkodó Pósfay György magyar evangélikus lelkészt. Kérte, hogy számoljon be az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferenciáról.

Pósfay: Idén is a nagyhaten rendezték meg Leichlingenben, Köln közelében ezt a majd negyedszázados múlttal rendelkező hitméllyítő és kulturális találkozót. Mintegy 120 ifjú, gyermek és idősebb személy vett rajta részt. Leginkább Németországból, Svédországból, Dániából, Hollandiából jöttek, de néhányan Magyarországról is.

Hefty: Mi volt az összejövetel témája?

Pósfay: A téma első pillanatban nem tűnik érdekesnek: "Hitéletünk". — Ez volt a kezdő istentisztelet prédikációjának vezérfonala, amelyet aztán nyugateurópai evangélikus és református lelkészek, valamint a résztvevő fiatalok közül néhányan igen érdekes altémákra bontottak fel, mint például: "A belső szoba", "A hit harca", "A közösség", "A hitvallás", "Szolgálatunk".

Hefty: Szeretnék valamit arról elmondani, hogy a különböző áhítatok, előadások és viták miként épültek bele a programba?

Pósfay: Már a reggeli előtt minden nap imaóra volt, melyen a résztvevők imába foglalták hálájukat, örömeiket, kéréseiket. — Reggeli után Biblia-tanulmány következett, amelyen a napi téma bibliai alapja került elemzésre, és utána hangzott el maga az előadás arról a témáról. — Ebéd után a résztvevők, egy vagy több fiatal irányítása mellett, megvitatták — hogy úgy mondom: aprópénzre váltották — a hallott előadást. — Az esti program általában kulturális jellegű volt. A "Székelyfonó" meghallgatása közben felidéztek Kodály Zoltán életét és azt, hogy mit köszönhet neki az emberiség. — Filmvetítés volt a Braziliában végbemenő szociális munkáról, és egyben számbavettük az argentinai, braziliai és venezuelai magyar gyülekezeteink évfordulóit is. — Megemlékezünk Koós Károly kalotaszegi, erdélyi íróról és építészről, aki az erdélyi Szépíves Céh egyik megszervezője volt. — Az egyik esti programnak én voltam az előadója, ez inkább vallásos jellegű volt, "Luther híte" címmel. — Nagypénteken este pedig Bach három húsvéti kantátája került előadásra, magyarázattal. Aznap délelőtt, az úrvacsorai istentisztelet előkészítéseképpen előadás volt "Krisztus keresztje a népek művészetében" címmel. — Mielőtt aludni mentünk volna, közös áhítattal fejeztük be a napot.

Hefty: Milyen pozitív eredménye volt ennek a találkozásnak?

már s hamarosan jön a 3. generáció is. Két év óta működik ösztöndíjalapunk, amelynek segítségével fiatalokat elküldünk más világrészekre, hogy a helyszínen gyakorolják magyarságukat, éljék a cserkészéletet. Az egész nyugati világot átfogó egységes szervezetünk, a Magyar Cserkészszövetség irányításával mindent megteszünk azért, hogy a jövőre felkészüljünk. Ha sikerül magyarabb magyarakat, jellemben és erkölcsben nemesebb embereket adnunk a magyarságnak, nem volt hiábavaló, amit tettünk.

Bodnár: Olyan szervezet, amely Teleki Pált, Megyericsk Bélát, Vidovszky Bélát, Sík Sándort adott a magyarságnak, köteles a végsőkig vállalni a neki kimért szolgálatot.

Pósfay: Fiatalok (18 és 25 év korhatár között) kapcsolódtak bele a program kidolgozásába és levezetésébe. Több magyar evangélikus teológus tanul Európa különböző országaiban, és majdnem mindannyian résztvettek a találkozón.

Új megoldás volt ezúttal a párhuzamos program:

— kicsinyek bibliai történeteket és énekeket tanultak;

— az elemista korúak hitoktatásban részesültek;

— a gimnazisták résztvettek ugyan az előadásokban, de azok megtárgyalását külön csoportban végezték. — Esténként pedig táborfűszerűen népdaloztak.

Hefty: Milyen más magyar evangélikus lelkipásztori munkáról tudnál beszélni?

Pósfay: Nyugat-Európa területén sok helyen folyik közös evangélikus és református lelkipásztori munka. Most azonban csak négy helyen történt látogatásomról szeretnék hírt adni.

Ausztria területén Szépfalusi István végzi a lelkigondozást. Amikor Bécsben jártam, éppen — szeretetvendégség keretében — Cs. Szabó László ismertette önéletrajzi írását "Hűlő árnyékban" címmel. — A lelkészi évi jelentés alapján betekintést nyertem az 1982. évi munkába is.

Németországban Stuttgartban jártam és Gémes István lelkész húsvéti igehirdetését hallgattam. Az ottani magyar istentiszteletek igen jól látogattak. Ezekre hűségesen eljárnak a jugoszláviai vendégmunkások közül a magyarul beszélők. Egyre több honfitársunk érkezik ki a Romániához és Csehországba csatlakoztatni hajlandó magyar területekről. Ezeknek a gyülekezetet nyújt támaszt.

Svédországban is jártam, ahol Koltai Rezső és Kellner Ilona az evangélikus lelkészek. A stockholmi gyülekezetben felkérték bibliára tartására.

Svájc nyugati részén a protestáns lelkészi állás jelenleg betöltetlen. Lausanne-ban és Genfben az arrafelé lakó, nyugalmazott, vagy az Evangélikus Világszövetségnél alkalmazott magyar lelkészek tartanak istentiszteleteket.

JÉZUS, VEZESS...

Jézus, vezess ösvényeden,
Ne hagyd arról letérnem;
Indíts a jóra szüntelen
S lelkem üdvét elértem...

Kínos földi magányomban
Te vagy csak a jó barát,
Engesztelő közelségben
Zengve angyalok dalát.

Fájdalmak közt ha vergődöm,
Vigasztalást csak Te adj.
Maradj velem haláломig,
Magányomban el ne hagyd!

Fehér Mária

LUTHER VÉGRENDELETE

Különösnek tűnhet, hogy Luther Márton születésének 500. évfordulóján a végrendeletével foglalkozunk. Ennek azonban többféle oka van, melyek Luther személyének a magyar evangélikussághoz való viszonyát is érintik. A végrendeletet ugyanis a magyarországi evangélikus egyház levéltára őrzi eredetiben. A jubileumra most jelent meg a budapesti Corvina Kiadónál a végrendeletéről szóló könyv, amely egyrészt ennek a faksimile kiadását, másrészt pedig Fabiny Tibor történeti ismertetését és elemzését hozza. Nagy öröm ezt a könyvet kézbe venni s még inkább a tartalmából is lelki épülést nyerni.

Halálveszélyben

Luther élete nemcsak a minden emberélettel járó naponkénti halálveszéllyel állt szemben. Mióta a pápai bulla kiátkozta 1521 első napjaiban s utána a wormszi birodalmi gyűlés előtt tett hitvallása miatt a birodalmi átok alatt is volt, tulajdonképpen halálraítélt volt. Ezért is rejtette el őt a szász választófejedelem Wartburg várában. De onnan saját elhatározásából tért vissza Wittenbergbe. Ahogy mondta "sokkal magasabb védelem alatt megyek, mint a fejedelemé".

Súlyos betegségekkel is meg kellett küzdenie. Már 1527-ben érezte a halál kopogtatását. Ennek is van egy hitvalló eredménye, ti. az Úr szent vacsorájáról 1528-ban írt nagy tanulmánya végén röviden összefoglalja hitét. Attól tart, hogy halála után esetleg akadni fognak olyanok, akiket meg kell győznie afelől, hogy

Lehet több évre is előfizetni!

Már írtunk arról, hogy időnként egy-egy hátralékos előfizetőnk nagyobb összeg beküldésével lepi meg az Erős Várt. Legutóbb egy testvérünk 14, egy másik 16 éves hátralékát rendezte. Az olvasók többsége azonban figyelembe veszi a **címszalagon látható lejárat dátumot** és időben megújítja előfizetését, sokan több évre is. Ez utóbbi lehetőséggel, úgy látszik, nem mindenki van tisztában, mert mostanában néhány előfizetőnk érdeklődött, hogy lehet-e egyszerre több évre beküldeni az előfizetést? Erre a kérdésre lelkes igennel válaszolunk. Így nemcsak az előfizető spórolja meg az évenkénti csekkírást és postaköltséget, hanem a kiadóhivatal is mentesül a gyakori könyvelés és címszalag-átírás munkájától. Ugyanakkor viszont — egyéb tényezőket is figyelembe véve — **az előre való befizetést maximálisan 5 (öt) évre kell korlátoznunk.**

mindvégig megmaradt hűségesen hite mellett, melyet egész életében vallott.

1537-ben újabb betegség krízise szembesítette a halál tényével. A Schmalkaldenbe összegyűlt fejedelmekkel volt együtt, akik az evangélium ügyének megvédéséről tárgyaltak. Betegsége olyan komollyá vált, hogy a fejedelem kocsival küldte haza. A több napi útról Luther a végén megkönnyebbülve tért vissza, s ismert humorával mondja el, hogy a kocsi rázása útközben a veseköveit is kirázta s ez testileg nagy megkönnyebbülést jelentett.

Ettől kezdve azonban komolyan foglalkozik közeli halálának gondolatával. Mivel már 1519-ben "A halálra való felkészülésről" írt elmélkedésében szükségesnek tartotta a földi dolgok rendezését is, 1542-ben rászánja magát a végrendelet megírására.

A végrendelet óhaja

A könyvkiadás történeti ismertetésénél nagy előny az, hogy Fabiny Tibor jogi képzettséggel rendelkezett, mielőtt egyháztörténész lett. Így hát elemezni tudja a végrendelet akkori jelentőségét. Utal arra, hogy Luther maga is tudatában volt annak, hogy "szabálytalan" jogi formában írta meg végakarátát saját kezűleg. Nem vette igénybe a nótáriusok segítségét. (A jogászokról nem volt különösen jó véleménye.) Három munkatársa jelenlétében ír, akik hitelesítik a végrendeletet.

Luther szándéka elsősorban az, hogy özvegyen maradt feleségének megmaradjon, ami az életfenntartáshoz szükséges s anyai gondozásában megtarthassa gyermekeit. Ez az akkori jogi körülmények között nem volt természetes. Az eredmény mégis az lett, hogy noha a fejedelem Luther halála után a gyermekeknek gyámokat rendelt, a reformátor többi kívánságát teljesítette.

Feleségéhez való ragaszkodó szeretete sugárzik ki e végső írásból. Hiszen a reformátor egyéb nagy feladatai mellett, a házról és a családról való gondoskodás nyomasztó gondja "Herr Käthe" (Kata úr) érdeme volt, amit Luther sokszor hála-lásan emlegetett. Így hát, ha vagyunk nem is akadt, mégis megma-

radt egy kis földbirtok, ahol Luther szerint özvegye még életét tölthetné. De fő gondja, hogy özvegyét és családját azok a barátok vegyék gondozásba, akikkel életét együtt harcolta végig. Hiszen végül is az evangélium ügye volt állandó halálveszélyének oka s erre a hivatására utal most is. A jogi formulák helyett Istentől kapott elhivatása alapján kéri, hogy hitelt adjanak végrendeletének.

A végrendelet kalandos útjai

Fabiny Tibor részletesen ismerteti a végrendelet sorsát, melynek sok részlete a történészek előtt is rejtély. Csak véletlenül tűnik fel, sőt téves híreket is közölnek róla. Egy magyar műgyűjtő, Jankovich Miklós, szerezte meg 1804-ben egy családi gyűjtemény árverésekor. Noha katolikus volt, úgy rendelkezett, hogy az evangélikus egyház kapja meg több más reformáció korabeli okmányt.

Az evangélikus levéltár azután féltve őrizte, de tulajdonképpen csak a bennfentesek tudtak róla. Szinte izgalmas mindaz, amit az egyháztörténész el tud mondani a levéltárban elrejtett kincsről. Vagy a hitelességét akarták kétségbe vonni, vagy pedig megvételtre, ill. kikölcsonzésre akarták a 2. világháború előtt és alatt is az okmányt megszerezni. De az egyház akkori vezetősége udvarias formában elhárította ezeket a kéréseket.

Így maradt Luther végrendelete a magyar evangélikusság kincse. A kiadónak nagy halálával tartozik ebben a jubileumi évben az egész világ evangélikussága. Az Evangélikus Világszövetség budapesti információs irodája szerint ugyanis a könyv német és angol nyelven is megjelenik. Könyvészeti szempontból is kiváló teljesítmény. Az egyháztörténeti tanulmány pedig nemcsak a szaktudósoknak szól, hanem élményszerű olvasnivaló mindazoknak, akik egy, a világtörténelemben elsődleges szerepet játszott személyiség élettörténetének egy igen központi mondanivalójával akarnak megismerkedni. Luther halálra készülődvé megrendítő komolysággal, de ugyanakkor csendes vidámsággal is szól. A körülmények és az okmány ismertetése pedig szinte regényhez illő feszültségben tartja az olvasót.

Vajta Vilmos

AZ EGYHÁZ HÍREI

MAGYARORSZÁG

* Az új Ev. Énekeskönyv 26 Luther-éneket tartalmaz.

* A bp. — deák-téri ev. templomban együttesen szentelték lelkésszé, ill. avatták (a nőket) lelkész munkatárssá az 1983-ban végzett teológusokat: Bakay Pétert, Csepregi Erzsébetet, Karcsics Magdolnát, Koczor Tamást, Luptákné Hanvay Máriát, Mekis Ádámot, Pintér Mártát, Pintér Mihályt, Schreiner Tamást és Szabó Lászlót.

* A "békéért végzett szolgálataért" Tóth-Szölös Mihály kecskeméti ev. esperes állami és Kalácska Béla balassagyarmati ev. igazgató-lelkész megvegyel kitérítésben részesült.

* Győrszemerén, Keszthelyen, Újpesten renovált templomot, Nádasdon új, Vásárosmiskén, Irsán renovált templomtornyot, Soltvadkerten új parókiát, Ósagárdon új gyülekezeti házat tett ünnepélyesen használatba az ev. gyülekezet.

* 460 éve — 1523-ban — hozták az első törvényeket az evangélikus hitre térők üldözésére, sőt kiirtására. Két évvel későbbi törvények az evangélikusok megégetését rendelték el. Néhány kezdeti kivégzésen kívül azonban békésen a törvényeket nem érvényesíthették. A 16. század közepe — egybehangzó történelemszemlések szerint — az ország lakossága legalább 80%-ban evangélikussá lett. Ezen az arányon a kálvinizmus előretörése és aztán az ellenreformáció radikálisan változtatott.

* Az Ev. Világszövetség jövőévi nagygyűlésére készülve a Közgazdaságtudományi Egyetem Nyelvi Tanszékén 37 ev. lelkész hathetes tanfolyamon német, ill. angol nyelvtudását mélyítette.

* Pestszentlőrincen a templomszentelés 50., Dunaharasztn a megalakulás 50., s Albertin a szeretetotthon fennállásának a 40. évfordulóját ünnepelte az ev. gyülekezet.

* A bp. — fasori ev. templomban lelkésszé szentelték dr. Inotay Lehel, Szilsárkányon pedig Bencéné Szabó Márta lelkésszé munkatársat szentelték lelkésszé és iktatták be az ev. gyülekezet lelkészévé.

* Ősszel új hároméves levelező tanfolyam kezdődik a budapesti Ev. Teol. Akadémián gyülekezeti munkások képzésére.

* A nürnbergi ev. tanulmányi központ rendezésében ún. magyar ev. egyházi napokat tartottak. Héttagú magy. ev. egyházi delegáció különféle rendezvényeken, összejöveteleken ismertette a hazai ev. egyház életét és szolgálatát. A delegációt dr. Nagy Gyula püspök vezette.

* Ózdon Cserágy István az ev. gyülekezet új lelkésze.

* Az Ev. Teol. Akadémián ünnepélyesen köszöntötték dr. Groó Gyula gyakorlati teológiai professzort 70. születésnapja alkalmából.

* Ötven fiatal ev. lelkész és lelkésszé munkatárs számára "medresítés" címen három tárgykörű konferenciát tartottak (Luther születésének 500. évfordulója, az Ev. Világszöv. nagygyűlése, s a papi élet és szolgálat). A címre vonatkozóan: "Egyházunk élete a diakóniai teológia mindenki számára kötelező széles medrében folyik. Ezt a medret lehet mélyíteni és szélesíteni, lehet abban itt vagy ott elhelyezkedni, de csak ebben a mederben folyhat egyházunk élete és szolgálatát" — mondotta bevezetőül dr. Káldy Zoltán püspök-elnök.

* Az idei könyvhéten egyházi könyvkiadók is résztvehetek. Az ev. kiadású könyveket Budapes-

ten a református felügyelet alatt működő Protesztáns Könyvesbolt kálvin-téri könyvsátrában lehetett megtalálni.

* Az Egyházak Világtanácsa 6., Vancouverben tartott nagygyűlésén az ev. egyházat dr. Káldy Zoltán püspök-elnök, dr. Nagy Gyula püspök és Fabiny Tamás segédlelkész képviselte.

* A Magyar Orvosok Tudományos Találkozóján résztvevők és hozzátartozóik részére augusztus 3-án a bp. — deák-téri ev. templomban orgonahangversenyt rendeztek.

EGYESÜLT ÁLLAMOK

* Dr. James R. Crumley, a "Lutheran Church in America" egyház orsz. püspöke felhívással fordult bel- és külföldi kormányzervekhez, hogy fellépésükkel a török hatóságokat az isztambuli ortodox patriarkátus zaklatásától való elállásra bírják. Lefoglaltak egyházi birtokokat, bezáratták a teológiai iskolákat, megtiltották vallásos művek kiadását és terjesztését, s leszűkítették a Szentzsinat jogkörét.

* Pápai kinevezéssel a Washingtonban élő dr. Irányi László volt kegyesrendi tartományfőnök lett a külföldön élő magyar római katolikusok püspöke.

* Még júniusban újra eggyé lett a presbiteriánusok családja, immár 3.3 millió taggal. A múlt századbeli polgárháború során váltak ketté "északi" és "déli" egyháztestre. Az újraegyesülés ünnepélyes központi aktusát közvetlen TV adásban valamennyi presbiteriánus gyülekezet élvezhette ... már amelyik képes volt a \$4,000-os bekapcsolási díj megfizetésére.

* A legrégibb és mostmár legkisebb ev. egyháztest még mindig ragaszkodik működéséhez. A népszerűen Eielens'Zsinatként emlegetett "Evangelical Lutheran Church in America" egyház norvég bevándorlókból 1846-ban alakult. Jellege antiklerikális; világi prédikátorok szolgálatát elegetőnek tartják, azonban Úrvacsorához lelkész fungálását igénylik; az Istentiszteletnek nincs liturgikus rendje; hívőknek csak az ún. megtértek számítanak. Jelenleg 50 egyháztagot számlolnak két minnesotai gyülekezetben. Truman L. Larson, jacksoni gazdálkodó a zsinati elnök.

* 37 felekezet "Szent bohócok" néven ismert bohóc és mimél művészek liturgikus közösségéből nemzeti szervezetet fejlesztenek ki. Az evangélium hirdetés bohócos, ill. mimikai formájú szolgálata roppant népszerűségnek örvend nemcsak az ifúság, hanem a felnőttek körében is. Felteszik, hogy országszerte legalább 25 ezer "szent bohóc" avagy "Krisztus bolondja" működik gyülekezetekben.

* Szabad Magyar Református Egyház néven néhány szakadár gyülekezetből újabb magyar református egyháztest alakult. Vezetője az Amerikai Magyar Református Egyházból kivált Dömötör Tibor volt esperes.

FINNORSZÁG

* Az Ev. Egyház új érseke Dr. John Vikström.

AUSZTRIA

* Az ev. lelkészek valószínűleg albával és stólvával cserélik fel a liturgikus használatra tulajdonképpen csak 1811 óta rendszeresített "Lutherkabátot".

ARGENTÍNA

* A jose-c-pazi ev. öregotthon több mint félmillió dolláros költséggel felépült új szárnya

felavatásának alkalmával kiemelték v. Hefty László magy. ev. lelkész, otthonigazgató áldozatos munkáját az otthon fejlesztése érdekében. Azóta Hefty László erről a munkaköréről lemondott.

* A buenos-airesi "Krisztus Keresztje" magy. ev. gyülekezetben v. Hefty László és felesége házasságának 25. évfordulóját ünnepelték. A gyülekezeti lelkésszé munkán kívül Hefty László a felekezeti szeminarium ev. hallgatóinak a lelkigondozója, az Egyesült Evangélikus Egyház lelkésszé közössége tanulmányi igazgatója, s a Buenos Aires Egyházmegye esperese.

NÉMETORSZÁG/NDK

* A keletnémet állam 16.7 millió lakosából 8 millió a protestáns (4.1 millió ev. egyházakban, 3.8 millió uniós — közös ev. és ref. — egyházakban, 100 ezer független ev. gyülekezetekben). A római katolikusok száma 1.2 millió, az "új apostoli közösségbe" tartozóké 100 ezer.

DÉLAFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

* Desmond Tutu anglikán és Manas Buthelezi ev. püspök a faji elkülönítés elleni küzdelemben radikális elgondolásoktól óv. Szerintük a bennszülötteknek el kell fogadniuk az ügyüket támogató felekré együttműködését.

LENGYELORSZÁG

* "Logos" (görögből, Ige) néven az Ev. Egyház Varsó közelében könyvesboltot nyitott. Ebben Bibliákat, prot. folyóiratokat és könyveket, sőt még r.k. kiadványokat is árúsítanak. Egy új állami intézkedés szerint ezúttal nem kell formai adót fizetni az eladott Bibliák után.

* A Ref. Egyház zsinata elutasította nők lelkésszé szentelésének a javaslatát. Így a kapcsolat a két prot. egyház között nem változik. Ev. részről attól tartottak, hogy a reformátusok megengedik nők lelkésszé működését; ez nehézséget okozott volna viszonyukban.

KUBA

* Szóba került az a lehetőség, hogy engedélyezik ev. egyház szervezését. Ha ez megtörténik, az új ev. egyház számíthat az 1974-ben megszünt ev. egyház lefoglalt épületeinek a használatára is.

NAMIBIA

* Az angolai határ mentén folyó hadicselekmények nyomán az Owambo és Kavango körzetekben egyre növekszik a polgári áldozatok száma. A délafrikai katonai hatóságok több lelkésszé és tanítót vettek őrizetbe. A lakosság délfel húzódik. A tanítást számos iskolában felfüggesztették. Az Ovambokavango Ev. Egyház mindent megtesz a lakosság helyzetének az enyhítésére, noha ilyen szolgálatában erősen akadályozzák. Az ország lakóinak több mint 60%-a evangélikus; legtöbbször az Ovambokavango egyházhoz tartozik.

SZOVJETUNIO

* A német ev. szórvány gyülekezetei első ízben tartottak konferenciát. Ezen a Volgavidéken megmaradt gyülekezetek és a Belsőázsiaiba áttelepítettek gyülekezeteinek a képviselői jelentek meg. Harald Kalinins lett ev. esperes, a német ev. szórvány felügyelője 350-re becsüli a gyülekezetek számát. A Volgavidéken nemrég szentelték fel 7 lelkésszé; ott 11 bejegyzett gyülekezet működik. A belsőázsiai térségben 150 a bejegyzett gyülekezetek száma; ezek Kazaksztán, Tadzikisztán és Szibéria területén találhatóak.

Hírközlő: Bernhardt Béla

■ TRIANONI EMLÉKEZTETŐ ■

Arad városa a hasonló névű vármegye székhelye, a Maros partján fekszik. Képünkön látható az 1848–49-es szabadságharc leverése után kivégzett 13 hős magyar tábornok emlékműve, melyet a megszálló románok leromboltak.

Stuttgarti lelkészünk a cserkész táborban

A Fillmore (NY) mellett augusztusban megtartott "Gödöllő" Emléktáborral kapcsolatban segéd-tiszt tábor vezetésére a rendezők meghívták Gémes Istvánné Réz Katalin csapattisztet, aki a magyar cserkészmozgalom európai kerületében fontos szerepet tölt be. Vele jött férje, Gémes István ev. lelkész, a württembergi magyar protestánsok egyik gondozója, aki a tábori lelkézi szolgálatot végezte.

A Luther-kutatók kongresszusán dr. Vajta Miklóst ünnepelték

A világ Luther-kutatóinak hatodik kongresszusát augusztus közepén Erfurt városában, abban a kolostorban tartották, ahol Luther Márton 1505-ben felvételét kérte az Ágoston-rendbe. A találkozóhoz közel 300 professzor, egyházi ember és történész vett részt. A harmadik plenáris ülésen, amelynek dr. Vajta Vilmos ny. kutató-professzor volt az elnöke, a kongresszus általános elnöke megemlékezett arról, hogy dr. Vajta éppen 30 éve javasolta az Ev. Világszövetség részéről Pósfay György volt jelen az üléseken, amelyeken Luther az ember, Luther ügye, Luther és az Egyház, Luther és a kultúra, valamint Luther és a társadalom kérdéseit tárgyalták meg.

AZ AMEK KÖZGYÜLÉSE

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia kétévenként esedékes közgyűlését október 10-én és 11-én tartotta nyugat-clevelandi gyülekezetünkben 6 lelkész és 8 világi delegátus részvételével.

A közgyűlés: foglalkozott az Evangélikus Világszövetség 1984-es budapesti nagygyűlése LCA delegációjának összetételével; támogatta a Finn Konferencia feliratát a tervezett egyesületek nyomán létrejövő "új egyház" ügyében; határozatot hozott a más felekezetekben szolgáló volt ev. lelkészek státusáról, valamint a csikágói gyülekezet lelkései ellátásáról; javaslatokat fogadott el a detroit-i, továbbá a clevelandi Első Egyházzal kapcsolatos kérdésekben; tájékoztatót hallgatott meg a magyarországi ev. egyház és az állam közötti 1948-as Egyezmény nyomán elvesztett egyházi iskolák közül kettőnek az ügyében; köszönetét fejezte ki dr. Lebach Antalnénak, az Erős Vár 26. éven át volt pénztárosának, aki október 1-ével lemondott. Ideiglenes utódja Bernhardt Béla lett.

A Konferencia pénztárosa az elmúlt két évre \$7957.99 bevételt, ill. \$9387.47 kiadást mutatott ki. Az Erős Vár pénztári jelentése ugyanerre az időtartamra \$4059.42 bevételről és \$4068.72 kiadásról számolt be.

A megejtett választáson a közgyűlés bizalma a jelenlegi tisztikart erősítette meg újabb négy évre; dr. Brachna Gábor főesperes (elnök), Buthy Dénes esperes (alelnök), Bernhardt Béla pénztáros, Juhász Imre jegyző-titkár.

ELLENÁLLHATATLAN ERŐ

"Nem a gyönyörű falak, tornyok, harangok a fontosak, hanem egyedül a gyülekezet Istenhez küldött, ellenállhatatlan imádsága" (Luther)

Talán harang se szól egy szórványisteniszteleten valahol, s lehet igénytelen a hely, csak az imádság ne emuljon el, törjön egyszívből elő, legyen győzelmes, ellenállhatatlan erő, mert ez a fontos, ez a drága: a gyülekezet ellenállhatatlan, Istenhez esdő imádsága.

Csodák történnének, ha ketten-hárman, ha tízen, százan, ezren és ezren ilyen ellenállhatatlanul kiáltanak, esdenének! Hisz ez a titka Krisztus egyháza életének.

Túrmezei Erzsébet

AZ USA ÉS KANADA

minden magyar evangélikus címére (akikről tudomásunk van) megy az Erős Vár. Ezt sok előfizetőnk másokra is gondoló bőkezűsége teszi lehetővé. E testvéreink az előfizetésen felül jelentős összegű adományokkal támogatják egyetlen egyházi lapunk félészázada fennálló szolgálatát. Kevesen vagyunk magyar evangélikusok, fogjuk meg egymás kezét az Erős Váron keresztül!

Lelkészi jubileum

1983. szeptember 13-án volt negyven esztendeje, hogy Pósfay Györgyöt, aki jelenleg az EVSZ genfi központjában szolgál, Raffay Sándor bányakerületi püspök evangélikus lelkészé szentelte, három társával egyetemben.

Pósfay György Szegeden kezdte segédlelkézi munkáját, majd azt — rövid kórházi lelkézi szolgálat után — a fasori, józsefvárosi és kelenföldi egyházaknál folytatta. 1946 végén tanulmányainak folytatása céljából Svédországba utazott, 1948-ban néhány hónapig Amerikában is tanult. A clevelandi Első Egyház meghívta második lelkészének dr. Leffler mellé. Az otthoni egyházi felettesek jóváhagyásával 1950 januárjától szolgált Clevelandban, majd 1952 szeptemberében, amerikai egyházi főhatóságának a kérésére, a venezuelai Caracasba távozott, hogy ott — munkatársakkal együtt — megszervezze a több gyülekezetből álló "Feltámadás" Ev. Egyházat, melynek aztán 1971 szeptemberéig lelkipásztora maradt.

Ekkor fogadta el az Evangélikus Világszövetség meghívását és a svájci Genfbe költözött családjával. Európából sokféle vezető hivatalos utazásai során mindenütt keresi az alkalmat, hogy magyar evangélikusok között szolgáljon. Így tartott istentiszteleteket legutóbb Argentínában és Brazíliában. Felkérésre részt vesz a nyugatsvájci magyar protestánsok lelkipozásában is.

ADOMÁNYOK AZ "ERŐS VÁR"-RA

Köszönettel nyugtázzuk az 1983. február 15. és október 15. között az előfizetéseken felül beérkezett alábbi lapfenntartó adományokat (az előfizetések nyugtázása mindenkor a címszalagon látható lejáratú év és hónap kijávitásával történik):

\$350: Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia. — \$30: Lenhart Béláné (Cleveland). — \$20: Dr. Bándy László szülei emlékére (Cleveland), dr. Ludwig Artúrné férje emlékére (Denver), Vásári Ferencné férje emlékére (Cleveland). — \$15: Dr. Fabók Ferenc (Tecumseh, MI). — \$10: Becker Jakabné (Chicago), v. Hefty László (Buenos Aires), Johnsen Harold (Whittier, CA), dr. Ludwig Artúrné (Denver), Szabadkai Sándor (Cleveland), Wallner Mihályné (New Brunswick). — \$7: Mergl Károly (Linesville, PA), Reményik Miklós (Stone Mountain, GA), Sárkány Károly (Cincinnati), Simontsits Attila (Cleveland). — \$6: Dr. Hadházy József (Jamestown, NY), Palotay József (Newbury Park, CA). — \$5: Csepri Béla (Cleveland), Durkó József (Amherst, OH). — \$4: Czokoly Istvánné (Cleveland), Flash Mária (Catskill, NY), Lipták János (Willow Grove, PA), Németh János (Bradford, PA), Szűcs Ferenc (Scottsdale, AZ), Temesi István (Cleveland). — \$3: Kiss Pál (Cleveland). — \$2: Dr. Bándy László, dr. Déry Béláné, Dolesch Gyuláné (mind Cleveland), Balogh Mihályné (Buffalo), Holéczy Sámuelné (Smithville, OH), Lehoczy László (Sarasota, FL), dr. Lestyán János (Milton, FL), Molnár Béla (East Pittsburgh, PA), Molnár Mihályné (Highland Park, NJ), Nagy Gyula (Windsor, ON), Novák Dezső (Elyria, OH), Olchváry István (New Brunswick), Somos Mihály (Sparks, NV), Szöllösi Jenőné (Golden, CO). — \$1: Asbóth Sándorné, Bőjtös László, Földényi Alajos, Imre András, dr. Kovács Károly, Schönberger Ernőné, Szalontai András, Virágh Lászlóné (mind Cleveland), Bede Miklós (Denver), dr. Kuhlmann Ferdinánd (Medical Lake, WA), Szerencsy Mária (New Brunswick), Szirmai József (Allen Park, MI), Takács Mihályné (Toronto).

Luther Márton írásaiból

Ilyen a keresztyén élet: ha valaki elkezdte, úgy gondolja, hogy vele még nem történt semmi és ezért állandóan azt keresi, hogyan indulhat el az úton.

Egyedül Krisztus tart meg minket. Engedjük meg neki, hogy a megszentelőnk legyen és akkor nyertünk.

Isten igéje és a Benne való hit mindent áthat: áthat minden ajándékot és személyt.

Ha van Krisztusunk, akkor mindenünk megvan.

Ha Isten méltóságának és könyörületesességének nagyságára gondolok, akkor megrettenek attól a gondolattól, hogy Isten mennyire lealacsonyította magát.

Az ördög nem alszik, hanem körbejár, hogy mint gabonát learasson bennünket.

Én a magam teológiáját nem egyszerre tanultam, hanem mindig mélyebbre kellett ásnom magamat abba; ebben segítettek engem a küzdelmes fáradozások, mert gyakorlás nélkül semmit sem tanul az ember.

János evangéliumának ez a summája: Krisztus a te eledeled!

Ha Krisztus a mi testvérünk, akkor azt szeretném tudni, hogy még mi hiányzik nekünk?

Minden a kezében van, legyen az örök vagy ideig való.

Azért az Evangélium nem más, mint egy prédikáció a feltámadott Krisztusról.

A hittel úgy vagyunk, mint azzal a beteg emberrel, aki elkezd egészséges lenni.

Krisztus nem akarja azt, hogy hamisan vagy csak félig szeressék: Őt egészen és a legteljesebben vagy sehogy' sem kell szeretni.

GYÜLEKEZETI HIREK

BUFFALO

Lelkész: **Buthy Dénes** esperes

Templom (Our Savior): 1037 Grant Street.

Paplak: 1035 Grant Street (14207). Tel.: (716) 873-2077. Angol—magyar istentisztelet minden vasárnap de. 11-kor; nagy ünnepeken külön magyar de. 10-kor.

1981 márciusa óta hallható minden vasárnap a "Niagara Frontier Magyar Hangja" rádióműsor lelkészünk vezetésével a WXRL 1300 AM hullámon. Ez az egyetlen magyarnyelvű adás a Cleveland és Toronto közötti területen.

Kiemelkedő magyar esemény volt gyülekezetünk augusztus eleji piknikje, rádióközvetítéssel, melynek hallgatói között is sikert aratott a pikniken szereplő népszerű magyar zenekar, a Continental 4. Augusztus 8-tól egyhetes nyári bibliaiskolánkon 24 tanuló vett részt, négy tanítóval. Ezzel kiterjesztetük szolgálatunkat a környéken lakó másvallású családok felé is. A hónap végén kedves vendégünk volt Gémes István stuttgarti ev. lelkész és felesége, akik a közeli Sik Sándor magyar cserkészparkban a "Gödöllő emléktáboron" vettek részt. Megtekintették a Niagara vízesezt esti kivilágításban, majd átvittük őket a kanadai oldalra, ahol egy magyar étteremben vacsoráztunk Debrecenből való cigányzene mellett.

Házasságot kötött templomunkban Frankowski Stanley és Wright Barbara szept. 17-én. Ausztriai rokonlátogatáson volt gondnokunk, Kish Ferenc feleségével, Margarettel, aki Linzben született. Evangélikus családtagjai révén számított gyüleke-

zetünkhöz a 80 éves korában eltemetett Taylor Senfner József, aki végrendeletében 1000 dollárt hagyott az egyháza. Egész életében támogatója volt a gyülekezetnek és a magyar ügyeknek is. Legyen áldott emlékezte. Itteni 27 éves lelkései működése alatt ez a második eset, hogy valaki végrendeletében gondolt egyházára.

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia okt. 10 és 11-én Clevelandban tartott gyűlésén lelkészünkkel együtt részt vett Balogh Sándor wlandi (Kanada) hittestvérünk, mint a gyülekezet delegátusa.

CLEVELAND—ELSŐ

Templom és lelkész hivatal: 2836 East Blvd. (44104). Tel.: (216) 721-7074. Vasárnapi istentisztelet de. 10 órakor, angol—magyar. Mihály Ernő gondnok telefonszáma: 561-7316.

Gondnokunk ezúton is tudatja a gyülekezet tagjaival, hogy a lelkései üresedés idején is folyik a gyülekezeti munka. Az istentiszteleteket rendszeresen megtartjuk, minden egyházi cselekményt elvégezzük. A bejelentett kórházi betegeket meglátogatjuk és úrvacsorával szolgálunk, stb.

Eltemették 78 éves korában a Sárszentlőrincről (Tolna megye) származott özv. Fehér Mihályné sz. Antal Júlia testvérünket június 25-én. A gyülekezet gondnoka az elhunytban anyósát gyászolja.

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia október 10—11-én Clevelandban megtartott gyűlésén gyülekezetünk nem képviseltette magát.

CLEVELAND—NYUGAT

Lelkész: **Juhász Imre**

Templom: W. 98 és Denison Avenue — Lelkészi hivatal: 3245 W. 98th Street (44102). Telefon: (216) 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar nyelven. Úrvacsoraszózat minden hó első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola októbertől májusig 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar nyelven.

Augusztus folyamán vasárnaponként átlagosan 48 hívunk vette igénybe az egyház igehirdető és tanító szolgálatát, szeptemberben 50, októberben 67.

A gyülekezet megrendülve értesült Bertalan Kálmán testvérünk haláláról, amikor az augusztus 28-i istentiszteleten imádságban emlékeztünk meg róla. Nyíregyházán született 1897. június 21-én, egyházának, hazájának, népének szentelte egész életét. Az ország egyik legnagyobb lélekszámú gyülekezetének, a nyíregyházinak volt világi felügyelője, országgyűlési képviselő, a Nyírség köztisztviselői állásvezető vezető személyisége. Az emigrációban is töretlen hittel állta meg helyét. Gyülekezetünknek több mint három évtizedig tevékeny tagja, presbiter, pénztáros, végül tb. presbiter. Egyházházában példátul szolgált. Hajlott korban, beteg testtel úgy érezte, hogy a szülőföld várja vissza. Útrakelt hat feleségével, sz. hegymegi Kiss Máriaival, a "mintaszerű nagyasszonnyal", hogy 63 éves házasságuk utolsó napjait odahaza töltsék el. Alig értek haza, teremő Ura már az örökévaló halálkocba hívta Bertalan Kálmánt. Miskolcon halt meg, 86 éves korában, augusztus 15-én. "Mostan bocsátd el, Uram, a te szolgádat

Istentisztelet egy budai gyülekezetben 1956. október 28-án

AZ EGYHÁZI ESZTENDŐ egy sűrű vasárnapja lenne a mai nap reformáció havában. Mégis valami kimagaslóbbá, mássá, borzalmasá, de ugyanakkor felemelőbbé teszi a többi vasárnapnál. Harangzúgás helyett ágyúk dörgése, fegyverek ropogása hallatszik Budapest utcáin. A Széna-téren vasúti kocsikból, kiégett autórondokból emelt barrikádok, a környező házak falain hatalmas lyukak tátonganak és az ablakokon úgy lógnak kifelé a tónkre előtt szobák függönyei, bútordarabjai, mint egy felkoncolt állat belsőrése.

VAJON TUDUNK-E holnap istentiszteletet tartani — kérdeztük szombaton este egymástól, mikor rádió mellett ültünk és hallgattuk a kimenési tilalomról szóló rendeletet. Ilyen körülmények között meg tudjuk-e nyitni templomunk ajtaját és lesznek-e hívek, akik eljönnek Isten igéjének hallgatására. Az egy percre sem volt vitás előttünk, hogy istentisztelet lesz, ha máshol nem, a gyülekezeti teremben és ha másnak nem, legalább a házban lakóknak. Hiszen **talán soha nem voltunk így rászorulva arra, hogy Isten Igéjének vigasztaló és bátorító szava megszólítson bennünket és talán soha nem volt így rászorulva egyházunk, egész magyar népünk arra, hogy a hívők közössége együtt könyörögjön Urához, emberekért, a kibontakozó új útért, a jövődóért.**

ÉS VASÁRNASZÉKÉL 11 órakor beharangozás nélkül megkezdődött egy budai gyülekezet istentisztelete. Körülbelül negyvenen gyülekeztünk össze. Különös, furcsa és mégis felemelő istentisztelet volt. Fegyverek zajában felcsendült az Istent dicséző ének és hangzott Jézus szava:

Nem mondom néked, hogy még hétszer is, hanem még hetvenhétszer is bocsásd meg felebarátod vétkeit. Milyen jó volt hallgatni az Isten bűnbocsánatáról szóló üzenetet és milyen bűnbánatra indító volt Jézus felhívó szava: TI is bocsátsatok meg másoknak!

ÍGY TARTOTT Budapesten istentiszteletet október 28-án nemcsak egy gyülekezet, hanem az összes többi is. Megfogyatkozott létszámmal, ostromállapotban, kapualjtól kapualjig szaladva, de mégis együtt volt: egy hittel, egy reménységgel az Urat hallgatva, egy maroknyi evangélikusság.

J. G.

„Jöjjetek hozzám ...”

Ha nem hiszed, hogy Jézus él — mert ez neked kegyes malaszt —, a te dolgod . . . De ha meghal a gyermeked, hol lelsz vigaszt?

Hogy sorsodat Ő intézi — nem te magad —, ám ne hidd el . . . De ha túske mar szivedbe, hová mégy a sebeiddel?

Jézus él! És amit ígér, meg is teszi, nem hiteget: „Jöjjetek hozzám mindnyájan s én megnyugosztalak titeket!”

Bódás János

DETROIT

Lelkész: **Asbóth Gyula**

Templom és lelkesi hivatal: 8141 Thaddeus St. (48209). Tel.: (313) 841-3077. — Kombinált angol—magyar istentisztelet minden vasárnap de. 11 órakor.

A gyülekezet fennállása 72. esztendejében, lélekszámban nagyon megfogytunk már, de a megmaradók testvéri szeretetben és hitben tartanak össze, mert szeretik templomukat. Jelenleg 26 rendszeresen adakozó egyháztag áldozatkészsége teszi lehetővé a gyülekezeti munka folytatását. A templomlátogatottság 15—20 között mozog, nagyünnepeken kb. 30. Lelkészünk 1954. február 1. óta szolgál itt, több éve már nyugdíjasként. Korra és egészségi állapota arra kényszeríti, hogy az év végével ténylegesen befejezze szolgálatát. Lelkipásztoruk iránti szeretet és a gyülekezet jövőjét féltő aggodalom csendül ki az alábbi sorokból, melyeket Halászi Lászlóné sz. Hefty Ildikó (néhai v. Hefty Frigyes, a legendáshírű magyar repülőhős leánya) írt.

“Az Első Magyar Evangélikus Egyház lelkipásztora, Nt. Asbóth Gyula és felesége, Ilonka 50. házassági évfordulója alkalmából az egyház tagjai díszebéted rendeztek szeptember 18-án. Az ebéden 25 tag vett részt és ünnepelte szeretett lelkipásztorukat és feleségét, kik három évtizede szolgálják a gyülekezetet.

Nehéz szavakban leírni azt a hálát, szeretetet, amit mi, az egyház tagjai érzünk, hiszen a számunkra Ők egy részét jelentették életünknek. Ha bánat ért, vagy öröm, mindig mellettünk voltak, osztottak örömmünkben, vigasztaltak bánatunkban.

Most, hogy a búcsúzás közeledik, mert lelkipásztorunk magas korára való tekintettel a nyugalmabavonulásra gondol, — el sem bírjuk képzelni jövőnket nélküle, nélkülük.

Kérjük Jó Istenünket, hogy vezérelje őket továbbra is, adjon nekik erőt, egészségét!”

TORONTO

H. lelkész: **Bernhardt Béla**

Templom: First Lutheran Church, 116 Bond Street. — Lelkesi hivatal: 9715 Lake Ave., Cleveland, OH 44102, USA; tel.: (216) 631-5507. — Istentisztelet (július-augusztust kivéve) a hó második és negyedik vasárnapján du. 4 órakor, esetenként 1/27-kor. Miklián Lajos felügyelő telefonszáma: (416) 621-8285.

A nyár mozgalmasabbnak bizonyult, mint azt korábbi gyakorlatból megszoktuk. Soronkívüli Istentiszteletet tartottunk július 17-én, melynek keretében **Markó János és Vályogos Ilona** esküdtött egymásnak örök hűséget. A Kolossé 1:9—14 alapján mondott prédikáció az esketendőket is Is-

ten kegyelmére és ennek a kegyelemnek a kötelezésére emlékeztette. Isten tartsa meg mostani szeretetükben továbbra is e kedves testvéreinket!

Július 31-én **Káló Vilma** asszonytestvérünk nyaralójában töltöttünk együtt néhány kellemes órát, jóleső vendégszeretetet élvezve szokásos nyári gyülekezeti piknikünkön. — Augusztus 14-én néhány presbiter tartott megbeszélést az őszi program felől.

Szeptember 11-én az Istentiszteletet követően közgyűlés volt a lelkesi beszorgálások tárgyában.

Istentiszteleteinket továbbra is a hó 2. és 4. vasárnapján tartjuk meg (két kivételre: okt. 30-án este 6:30-kor, valamint dec. 26-án du. 4-kor, mindkét alkalommal Úrvacsorával). Az időpont azonban változó, mert a helyi körülményektől, ill. a repülő-menetrendtől függ. Az Istentiszteletek idejéről híveinket külön értesítjük.

Híveinket, barátainkat az Istentiszteleteken és egyéb gyülekezeti megmozdulásokon való részvételre szeretettel hívjuk és buzdítjuk.

Mindennapi kenyér

— Útmutató a Biblia olvasásához —

1983. DECEMBER HÓ

1. Zsid 10:19-23 — Ézs 41:1-7
2. Zsid 10:23-25 — Ézs 41:8-14
3. Sof 3:14-17 — Ézs 42:1-9

ADVENT 2. VAS. — DEC. 4.

Heti ige: **Lk 21:28**

4. Rm 15:4-13 — Mt 3:1-12
5. Ézs 26:1-12 — Ézs 42:18-25
6. Jel 2:1-7 — Ézs 43:1-7
7. Zak 2:14-17 — Ézs 43:8-13
8. Ag 2:1, 3-9 — Ézs 43:14-21
9. Jel 3:14-22 — Ézs 43:22-28
10. Ézs 35:3-10 — Ézs 44:1-8

ADVENT 3. VAS. — DEC. 11.

Heti ige: **Ézs 40:3, 10**

11. Jk 5:7-10 — Mt 11:2-11
12. Lk 1:5-25 — Ézs 44:21-28
13. Lk 3:1-14 — Ézs 45:1-8
14. Lk 3:15-22 — Ézs 45:9-17
15. Hós 14:6-10 — Ézs 45:18-25
16. Mk 1:14-15 — Ézs 49:1-6
17. Lk 7:29-35 — Ézs 49:7-13

ADVENT 3. VAS. — DEC. 18.

Heti ige: **Fil 4:4-5**

18. Rm 1:1-7 — Mt 1:18-25
19. 2Kor 1:18-22 — Ézs 49:14-17
20. Jer 31:2-6, 14 — Ézs 49:22-26
21. Jn 5:31-40 — Ézs 50:4-11
22. 2Kor 8:1-9 — Ézs 51:1-8
23. Jn 19:25-27 — Ézs 51:9-16
24. Lk 2:1-14 — Lk 1:67-79

KARÁCSONY 1. — DEC. 25.

Heti ige: **Jn 1:14a**

25. **Karácsony 1.** Tit 2:11-14 — Lk 2:15-20
26. **Karácsony 2.** Zsid 1:1-6 — Lk 2:29-32
27. 1Jn 1:1-10 — Ézs 52:1-6
28. Jer 31:15-17 — Ézs 52:7-12
29. Jn 3:16-21 — Ézs 52:13-53:3
30. 1Tim 3:14-16 — Ézs 53:4-12
31. Lk 12:35-40 — Ézs 54:1-10

(J)

SECOND CLASS PUBLICATION.

POSTMASTER: SEND FORM 3579 TO

ERŐS VÁR (USPS 178560)

BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102

beszédre szerint békességben, mert látták szemem a te üdvösségedet.” — Lukács 2:29.

A Rajnay Zoltán lemondásával megüresedett ellenőri tisztségbe Rózsashegyi Károly került. Új pénzügyi titkár lett Gaydáné Dolesch Melinda, Frigyes Dezsőné helyén. A hűséggel szolgált eddigi tisztviselők munkájáért a presbitérium elismerését fejezi ki. Ugyancsak köszönjük Boros János kiváló szolgálatát, aki 7 évig végezte közmegelegedésre a házgondnok felelősségteljes munkáját. Október 1-i nyugalmába vonulása után Elek József Dániel lett az új házgondnok.

Egyházunk látta vendégül az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia kétvenként megtartott közgyűlését okt. 10—11-én. Gyülekezetünk képviselői voltak a lelkesen kívül: dr. Déry Béláné, Hátszegi Sándorné, v. Kemes László, dr. Tihanyi Sándor és Volosin Lenke.

Gratulálunk dr. Radányi Oszkár presbiterünknek, akit felvettek a Vitézi Rend állományába.

Kórházi betegek voltak a legutóbbi hetekben: dr. Tihanyi Sándor, Firnigl Jánosné, Domján Elek, dr. Leibach Antal, Dial Laura, v. Radányi Oszkár dr., Simonka Györgyné, Hargitai István, ifj. Klein Jánosné, Bertók Lajos. — **Eltemették** okt. 21-én, 91 éves korában özv. Matyasszky Sándorné sz. Zbranek Ilonát, ki a gömöri Újantálvölgy szülötte volt. “Hosszú élettel elégittem meg, és megláttatom vele üdvösségemet.” — Zsolt 91:16.

Ünnepi istentiszteleteink: dec. 24-én (szombat) éjjel 11-kor gyertyafényes angol; dec. 25-én, karácsony 1. ünnepén (vasárnap), de. 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar; dec. 26-án, karácsony 2. ünnepén (hétfő), de. 10:45-kor magyar; jan. 1-én (vasárnap) de. 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar. Valamennyi itt felsorolt istentiszteleten **úrvacsoraszolgálat** lesz. Felhívjuk híveink figyelmét, hogy bármilyen célú, az 1983. évre szóló **adakozás határideje: december 27, kedd este 6 óra.**

KÖLTÖZIK?

Felhívjuk olvasóink szíves figyelmét a 4. oldalon állandóan látható kérésre, mely szerint, ha nem jelentik be nekünk előre, hogy a címük megváltozik, a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Ez eléggé jelentős kiadás az Erős Vár számára, hiszen némely olvasónk egy évben többször is költözik, anélkül, hogy új címét bejelentené. A postának fizetendő ilyen külön díjakra aligha van fedezetünk a lap egyre emelkedő előállítási költségei mellett. Nagyon kérjük tehát a nyájas Olvasót: HA KÖLTÖZIK, ÍRJA MEG ÚJ CÍMÉT AZ ERŐS VÁR-NAK!